

2025. november 28. péntek – 5786. kiszlév 8.
péntek 18:00 | gy. gy. 15:38 | szombat 10:00 | havdala 16.47

www.frankel.hu
84/4

VÁJÉCÉ

(1. Mózes 28.10. – 32.3.)

נָאִי

Jákob menekül testvére, Ézsau bosszúja elől. Nagybátyja, Lábán házában, talál menedéket, elveszi annak két lányát, Léát és Ráchelt és 11 fia, majd egy lánya születik. 14 évet szolgál két feleségéért és további hat évet, aminek fizetségképpen apósa nyájából részesedik.

“és elment”. A kifejezés Jákobra vonatkozik, aki elment Ber Sebából – Kánaán országából -, mert anyja tartott Ézsau fivére bosszújától. Másrészt szülei nem akarták, hogy az erkölcstelen kanaita lányokkal házasodjon, ezért Hárin felé tartott. Elérkezett egy helyre – bölcseink szerint Moria hegyére – ahol az éjszakát töltötte és az esti ima (mááriv) intézményét bevezette. Feje alá egy követ tett, a hely kövei közül. A legenda szerint a kövek vitatkoztak, mindegyik azt akarta, hogy ráhajtsa a fejét Jákob. Ekkor csoda történt, egységes tömbbé váltak és így szolgáltak párna gyanánt a megfáradt vándornak. Jákob álmodott. Egy létra állt a földön, melynek csúcsa az égig ért és angyalok jártak rajta fel-le. Bölcseink szerint azok az angyalok, melyek Kánaán határáig kísérték ősatyánkat, visszatértek a mennyekbe, a további útra más angyalcsoport lett az útítársa. Más vélemények szerint az első hetiszakaszból szó esik angyalokról, akik látták, hogy szépek a földi lányok és feleséget vettek maguknak közülük. Ezek nem mehettek vissza a mennybe, csak most, mikor megnyílt az ég kapuja. Az Örökkévaló szólt Jákovhoz, mondván, magzatod olyan sok lesz, mint a föld pora. A vándor mikor fölébredt, felállította a követ, mely a feje alatt volt és leöntötte olajjal. A bölcsek szerint azon a helyen épült később a Szentély. Jákob eljutott Lábán házába. A gazdának két lánya volt, a szépséges Ráchel és a gyenge szemű Lea. Hét évet szolgált ősapánk, mint pásztor, Lábán házában, azzal az ígérettel bírva, hogy feleségül kapja szerelmét, Ráchelt. A lakodalmas éjszaka után derült csak ki, hogy az idősebbik lányt, Léát adták hozzá nőül. A fiatalok sejtették, hogy a gazember Lábán szavában nem lehet bízni. Meg is beszéltek egy jelet, mellyel megismerik egymást a sötétben, de Ráchel megszánta csúnyácska nővérét és elárulta neki a jelet, mert nem akarta Lea megszégyenülését. Jákob még egyszer hét évet szolgált a szeretett nőért, Ráchelért., Léát nem kedvelte férje, Jákob, de az Örökkévaló megszánta őt és fiai születtek: Reubén, Simon, Lévi, Jiszkár, Zebulon. Ezután az Örökkévaló meghallgatta Ráchel könyörgését is, megemlékezett róla, megnyitotta méhét és fia született: József. Jákobnak Bilhától, Ráchel szolgálójától is születtek fiai: Dán és Náftáli. Zilpától, Lea szolgálójától pedig Gád és Áser. József születése után Jákob feleségével egyetértésben úgy látta jónak, ha hazatér családjával együtt szülőföldjére, Kánaánba. Egyszer még hallgatott Lábán marasztalására, de mivel látta Lábán fiainak barátságatlanságát, köszönés nélkül távozott.

Őseink fő foglalkozása pásztorkodás volt. Az egyiptomi földművesek gyűlölték a pásztorokat, akik nyájakkal tönkretették a termőföldeket. “Nem tudtak az egyiptomiak együtt étkezni a héberekkal, mert ez utálat volt az egyiptomiak szemében”. A pásztorok húst ettek, vagyis az egyiptomiak szent állatát. Ugyanakkor ráhajtották nyájukat a megművelt földekre és komoly károkat okoztak a földműveseknek. Az ókori Egyiptom történelme feljegyezte, hogy több évtizeden keresztül a hikszoszok uralták az államot. A hikszoszok pásztorok voltak, akik leigázták a földműveseket. Amikor az egyiptomiak elűzték a hikszoszokat, ott maradt rokonaikat, mint a hébereket, rabszolgaságba vetették. Az ősatyák egyik utóda, Mózes, maga is pásztor volt. Legendák mesélik, milyen önfeláldozással őrizte apósa, Jitro nyáját. Ő lett kiszemelve Isten által, hogy az ő “nyáját”, Izrael népét kiszabadítsa az egyiptomi szolgaságból. Hetiszakaszbunk részletesen ábrázolja a pásztorok életét Jákovval kapcsolatban. Jákov apósának, Lábánnak nyáját legeltette húsz esztendőn át. Kétszer hét évig Lábán lányaiért, Ráchelért és Leáért dolgozott; hat esztendőt pedig fizetségért, amit természetben kapott, a nyáj egy részét. Saját maga nyilatkozott munkájáról, amikor elhagyta apósa házat. “Nappal hőség és szárazság emésztett, éjjel hideg és fagy; álom elkerülte szememet. Széttépett állatodat tőlem követeled”. Vagyis a pásztor éjjel-nappal szolgált a gazdáját, felelős volt a nyáj veszteségéért, akár lopás, akár ragadozó esetén. A pásztorok “társadalmi” élete a közös kút körül zajlott le. A kutat borító kerek követ csak egyesült erővel tudták levenni, amikor esteledett. Az itatást nők végezték. “Szóltak (a pásztorok): nem vagyunk képesek {itatni}, csak ha az összes nyáj összegyűl és legurítják a kút szájáról a követ, akkor megitatjuk a nyáját”. Jákov a közös kútnál ismerte meg Ráchelt. De Jákov tudta, hogy Ráchel anyja testvérének leánya, s “bemutatkozásként” lehengerítette a fedőkövet és megitta Lábán nyáját. A Biblia elbeszéli, hogy hét esztendeig szolgált Lábánnál fizetségül Ráchelért, de apósa becsapta Jákobot, Léát adta Ráchel helyett azzal az indoklással, hogy “nálunk nem adják férjhez a fiatalabb lányt nővére előtt”. Erre Jákob újabb hét évet szolgált Ráchelért “és néhány napnak tűnt ez csak neki, mert szerette őt...” A pásztorok patriarchális társadalomban éltek, a nők az apa, az idősebb fivér vagy a férj “fennhatósága” alatt. Az asszony társadalmi rangját a gyermekáldás szabta meg, elsősorban fiúk születése. Amikor Ráchel meddő volt, így szólt Jákobhoz: “Adj nekem fiúgyermeket, mert ha nem, halott vagyok”. De a férj tisztelte feleségeit. Jákov “engedélyt” kért Rácheltől és Leától, hogy elhagyhassák az apai házat. Őseink foglalkozása, a pásztorkodás, a legtöbb prófétánál példaként szerepelt, akár Isten

és Izrael kapcsolatához, akár a vezető és nép között lévő viszonyhoz hasonlítva. A zsoltárköltő is úgy énekel: “Isten az én pásztorom, nem szűkölködöm”. Jezsajas próféta a babiloni fogságból való megváltást így ábrázolja: “Mint pásztor a nyáját, úgy vezeti karján és ölében viszi a fiatal bárányokat”. Jechezkél próféta a nép vezetőit írja le, mint pásztorokat. A rossz vezetőkről így szól: “A gyöngét nem ápoltátok, a beteget nem gyógyítottátok, az eltévedtet nem hoztátok vissza, az elvesztettet nem kerestétek... és elszéledt a nyáj pásztor nélkül martalékul a mező vadjának”. A nép vezetői sokszor rossz pásztorok voltak. De az Örökkévaló a megváltás idején -az írás szavát idézve- megnyugvást szerez népének: “Miként a jó pásztor vigyáz nyájára, úgy vigyázok én nyájamra és megmentem őket mindenhonnan, ahová szétszóródtak.”. Jákov és Észáv két testvér, két világ. Észáv kardjával él, Jákov a pásztor botjával. A pásztor a békés világ szimbóluma, a vadász az erőszaké. Bár ne a vadász, hanem a pásztor uralná a világot!

Jákovot eddig agyonféléltette egy elbűvölő, túlgondoskodó jiddise máme, visszahúzódo volt és szelíd, egész nap a sátrában üldögélt, most pedig először életében a szabad ég alatt éjszakázik, magányosan. És megtalálja az Örökkévalót. Jákovról feljegyzi a Tóra, hogy otthon üldögélő, majdhogynem „anyámasszony katonája” volt, mielőtt hozzájutott illetéktelenül az apai áldáshoz. Testvére, Észáv viszont szerette a friss levegőt, vadász volt, a természetben volt otthon. Jákovot hirtelen találja meg a teljes magára utaltság tapasztalata, a hajléktalanság, a bizonytalanság, amikor első éjszakáját a szülői házon kívül tölti, rögtönzött kőpárnákkal a feje alatt. Először eszmél rá az ember végtelen kicsinységére és az univerzum beláthatatlan nagyságára, először tapasztalja meg látomásában az Örökkévaló jelenlétét, érzi meg a Végtelent – figyelmeztet Marcus Mordecai Schwartz rabbi. Továbbá látomása révén abba a titokba is betekintést nyer, hogy a személyes, halandó élete és a Végtelen közötti összeköttetés folyamatos és kétirányú, ezt látja meg az angyalok mozgásában. „Nagyon félelmetes hely ez” és egyúttal lebilincselő is szerinte, hálát, elragadtatást és szent borzadást él át egyszerre. Az intenzitásuk talán kisebb, de majdnem mindönknek voltak ilyen természet-élményeink. Az, ami beláthatatlan és felfoghatatlan, egyszerre ijesztő és káprázatos. Jákov megtalálja az Örökkévalót, először életében személyes kapcsolatba kerül vele. Rálépett a neki rendelt útra, amikor távozott édesanyja szoknyája mellől. A félelem és az Örökkévalóhoz fűződő személyes kapcsolat iker-érzései végig elkísérik majd hosszú, nehéz, jelentőségteljes élete során.

Kurucz Ákos: Jákov álma azért is különleges, mert ez az egyetlen a Tórában szereplő álmok között, amelynek jelentésére nézve még csak utalást sem találunk a Szentírásban. A Tórában mindig ott áll a szereplők álmai mellett a megfejtésük is, éppen Jákovét kivéve. Jákov álmának megfejtéséhez csak a posztbiblikus forrásokban találunk kulcsot, a zsidó hagyomány bölcsei változatos és gyakran egymásnak ellentmondó magyarázatokkal álltak elő. Vannak olyanok köztük, akik szerint az álom elsősorban Jákov számára hordoz jelentést. Az egyik magyarázat szerint az Örökkévaló meg fogja őt őrizni és védeni, megmenekül a testvérétől. Jákov ennek ellenére is attól tartott, hogy későbbi bűnei miatt érdemtelené válhat a védelemre, és az álombeli ígéret érvényét veszti. A 15. századi bölc, Ábárbánel többek között azt a véleményt idézi, hogy Erec Jisráel magasabb szintű, mint bármely más ország, és a Jákovot kísérő angyalok – mikor az ősapa a határra ér – felmennek az Égbe, és onnantól más angyalok kísérik tovább „külföldre”. Egy másik magyarázat szerint az álomból az derül ki, hogy az ősatyáknak adott áldás Jákov révén fog megvalósulni és az égbe vezető lépcsős épület, a szulám azt mutatta meg neki, hogy azon a helyen fog felépülni a Szentély. Az interpretációk egy másik csoportja szerint az álom címzettje nem az álmodó, hanem a leszármazottai. Ibn Ezra, a 12. századi kommentátor szerint Izrael fiainak szólt az üzenet, amely egy rejtett kódot tartalmazott: a Szináj szó héber betűinek számértéke megegyezik a szulám szó betűinek számértékével. Ebből kiderül, hogy az Örökkévaló majd a Szinájon száll alá és ott adja majd Jisráel népének a Tórát. Voltak, akik a lépcsős építményben a zsidó történelem szimbólumát látták, az angyalokat a zsidókat száműzetésbe taszító birodalmakként értelmezték, fel-le mozgásuk pedig felemelkedésük és bukásuk jelképe. A 19. századi Smuel David Luzzatto szerint a szulám az örök kapcsolat (azaz a Gondviselés) a zsidók és Isten között: a felfelé haladó angyalok az égbe szálló fohászok, míg a lejövő angyalok a teljesített kérések. A harmadik magyarázat-csoport szerint az álom kortárs üzenetként is olvasható, amely minden olvasót személyesen szólít meg. Te vagy a létra, a felfelé menő angyalok a benned lévő potenciál, a fejlődés (התקדמות) lehetősége, a Mindenhatótól kapott tehetség, a mindig felfelé törekvő lélek. A szulám az ember állandó küzdése, illetve a benned lévő kreativitás, alkotókészség, az új dolgok létrehozása iránti vágy („citius, altius, fortius!”). A lejövő angyalok jelképezik azt, amivel a világot gazdagítod. Ahogy Szent-Györgyi Albert mondta: „Látni, amit mindenki lát, és gondolni, amire még senki nem gondolt”.

Kőszegi Judit, a MAZSIHISZ Ifjúsági Csoport alelnöke Egy elhagyatott eddigi – anyagi és érzelmi – biztonságától egyaránt megfosztott fiatalember készül kőpárnáira feküdni a Hátán felé vezető országúton, hogy Isten angyalai és Isten szóljanak hozzá, eligazítsák dolga felől a világban. Az álom néha útmutató, önmegértésünk segítője és alakítója. A prófécia Izraelben soha nem egyszerűen a jövőt mutatja meg, nem vagyunk tehetetlenül alávetve a csillagok állása, a végzet hatalmának. A próféták arról beszélnek, mi lesz, ha megteszünk vagy elmulasztunk valamit. Az álom sem jelöli ki Jákob sorsát, csak segít értelmezni a helyzetét, végiggondolni a lehetőségeit, megértenie önmagát és ezzel gyakorol döntő hatást Jákob életére. A lépcsőn vagy létrán járó angyalok látványa és Isten ígérete biztosítják arról, hogy, bár nincs és jó darabig nem is lesz többé a sátrában, ahol a legjobban érezte magát, hogy bár nincs vele már az apja és az anyja, nincs és nem is lesz egyedül az útján. Oldja magányát, önbizalmat ad neki és így segíti hozzá, hogy beteljesedjen az ígéret, amelyet kap, hogy visszatér még szülőföldjére és itt fognak

lakni leszármazottai is. Megerősíti, hogy ő Ábrahám áldásának és ígéletének örököse. Nem „automatikusan” teljesedik be az álom, nem így hatnak ránk az álmaink, hanem szorongásaink, kétségeink összesűrítésével, egyfajta értelmezésével és – szerencsés esetben – a döntéseink segítségével. Jákobbal kezdődik a Tórában az álmodozások kora, ő és fia, József lesznek a szöveg legnagyobb álmodói. Jákobot álmai és álomfejtő érzékenysége eligazítja hosszú útján, Józsefet pedig először bajba sodorja, aztán felemeli abba a pozícióba, ahol igazolódna az eredeti álmai, békét köthet a testvéreivel és gondoskodhat egész Egyiptomról. Az álom és a valóság összefüggései a Tórában különösen bonyolultak, hiszen József egész élettörténete minden ponton másképpen alakult volna az álmai nélkül és ez tulajdonképpen az édesapjára, Jákobra is igaz. A története, útja legkezdetén, Bet-Elnél, az Isten házában látott álma végigkíséri útján egészen addig, amíg be nem teljesedik hazatérésével és kezdődik előről József élettörténetében. Van úgy, hogy álmunkban újra végigmegyünk közelmúltunk eseményein és másfelől gyakran felébredve is az álmaink által kijelölt utakat járjuk végig újra.

HÍREK A VILÁGBÓL

A holt-tengeri tekercsek számos darabjából nyílt kiállítás Washingtonban. https://bzsh.hu/2025/11/24/a-holt-tengeri-tekercek-szamos-darabjabol-nyilt-kiallitas-washingtonban/
A náci és a pszichiáter, avagy háborgó elmék labirintusában. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/kultura/a-naci-es-a-pszichiater-avagy-haborgo-elmek-labirintusaban
Izraelbe költöztetik Indiából a Bné Menase közösséget. https://kibic.hu/2025/11/24/izraelbe-koltoztetik-indiabol-a-bne-menase-kozosseget/
A lengyel szélsőjobboldali törvényhozó felháborodást váltott ki azzal a megdöbbentő kijelentéssel, miszerint „Lengyelország a lengyeleké, nem a zsidóké”, amelyet az auschwitzi koncentrációs tábor előtt mondott. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/lengyelorszag-a-lengyeleke-nem-a-zsidoke
Mint a filmekben: Így fogták el az orvost, aki megállapította Goldin halálát. https://ujkelet.live/2025/11/27/mint-a-filmekben-igy-fogtak-el-az-orvost-aki-megallapította-goldin-halalat/
Rafah: a Hamasz alagúthálózata összeomlik – az izraeli erők a végső szakaszban. https://izraelinfo.com/2025/11/25/rafah-a-hamasz-alaguthalozata-osszeomlik-az-izraeli-erok-a-vegso-szakaszban/
Izrael megdöbbent azon, hogy a Hamász hírszerzése milyen adatokhoz jutott hozzá, a hadsereg mesterséges intelligenciával vizsgálja át 170 ezer katona profilját. https://telex.hu/techtud/2025/11/26/izrael-hirszerzes-ai-kozossegi-media-hamasz
Téli zsidó ünnepek 2025-ben és 2026-ban: itt az ünnepnaptár - Mikor van hanuka, milyen szokások, ételek kapcsolódnak hozzá? https://www.penzcentrum.hu/otthon/20251123/teli-zsido-unnepek-2025-ben-es-2026-ban-itt-az-unnepnaptar-mikor-van-hanuka-milyen-szokasok-etelek-kapcsolodanak-hozza-1188822
Újabb férfit tartóztattak le a manchesteri zsinagóga elleni brutális támadás ügyében. https://magyarnemzet.hu/kulfold/2025/11/manchesteri-zsinagoga-tamadas-uj-letartoztatás
Jól haladnak a neonácik az amerikai Republikánus Párt elfoglalásával. https://444.hu/2025/11/27/jol-haladnak-a-neonacik-az-amerikai-republikanus-part-elfoglalasaval
Remélem, soha nem látom a fogvatartóimat, talán meg is ölném őket. https://telex.hu/kulfold/2025/11/20/hamasz-gaza-fogsag-eli-sarabi-tusz-konyv-izrael
Izraeli katonák rajtaütöttek az alagutakból előbújó palesztin fegyvereseken. https://hvg.hu/vilag/20251121_izrael-katonak-alagutak-palesztin-fegyveres
Tábornokokat bocsátottak el Izraelben a Hamász októberi támadását megelőző mulasztások miatt. https://nepszava.hu/3302603_izraeli-hadsereg-harom-tabornok-elbocsatas-mulasztasok-gaza
Izrael légicsapást mért a Hezbollah katonai vezetőjére Bejrútban. https://bzsh.hu/2025/11/23/izrael-legicsapast-mert-a-hezbollah-katonai-vezetojere-bejrutban/
Mi lett az „elveszett törzsek” sorsa? https://mazsihisz.hu/a-zsidosagrol/tortenelem/mi-lett-az-elveszett-torzsek-sorsa
Budapest házai néma tanúkként vallanak a múltból. https://kibic.hu/2025/11/25/budapest-hazai-nema-tanukkent-vallanak-a-multrol/
Izrael részvétele miatt Szlovénia egyelőre nem tervezi a részvételt a 2026-os bécsi Eurovíziós Dalfesztiválon, és a rendezvényt nem is közvetítené. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/szloven-fenyegetes-nem-vesznek-reszt-a-2026-os-eurovizios-dalfesztivalon-ha-izraelt-nem-zarjak-ki
A tűzszök, a terrorista vallomása és tűzszüneti adatok. https://ujkelet.live/2025/11/27/a-tuszok-a-terrorista-vallomasa-es-tuzszuneti-adatok/
Hogyan számolja fel magát az ellenzék – és hogyan épít erre Netanjahu? https://izraelinfo.com/2025/11/26/izraeli-ellenzek-arab-delegitimizacio-netanjahu/
Bevonult Ciszjordániába az izraeli hadsereg. https://24.hu/kulfold/2025/11/26/izrael-ciszjordania-palesztin-izraeli-konfliktus-hadmuvelet/

Kis-Benedek József: nagyon feszültté vált a helyzet Ciszjordániában, az új izraeli hadművelet olaj a tűzre. https://infostart.hu/kulfold/2025/11/27/kis-benedek-jozsef-nagyon-feszultte-valt-a-helyzet-ciszjordaniaban-az-uj-izraeli-hadmuvelet-olaj-a-tuzre
Az SS-veterán, akiből zsidó menekült, izraeli tiszt, majd egyiptomi ügynök lett. https://telex.hu/eszkombajn/2025/11/23/waffen-ss-izrael-zsido-katona-egyiptom-ugynok-moszad
Bevonult az izraeli hadsereg Ciszjordániába, teljes a káosz. https://www.portfolio.hu/global/20251126/bevonult-az-izraeli-hadsereg-ciszjordaniaba-teljes-a-kaosz-802182
Az izraeli vezérkari főnök menesztett több parancsnokot, akit felelősnek tart a Hamász terrortámadásával kapcsolatban. https://bzsh.hu/2025/11/24/az-izraeli-vezerkari-fonok-menesztett-tobb-parancsnokot-akit-felelosnek-tart-a-hamasz-terrortamadasaval-kapcsolatban/
Nyolc kevéssé ismert tény a zsidóság és a parfüm kapcsolatáról az ókortól napjainkig. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/nyolc-kevesse-ismert-teny-a-zsidosag-es-a-parfum-kapcsolatarol-az-okortol-napjainkig
Vészhelyzetben a föld alá költözik az izraeli kórház, ahol magyar orvosok is önkénteskedtek a háború idején. https://kibic.hu/2025/11/23/veszhelyzetben-a-fold-ala-koltozik-az-izraeli-korhaz-ahol-magyar-orvosok-is-onkenteskedtek-a-haboru-idejen/
Közös nyilatkozatban ítélte el csütörtökön az izraeli telepések ciszjordániai / nyugati parti erőszakcselekményeit a brit, a francia, a német és az olasz kormány. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/a-brit-a-francia-a-nemet-es-az-olasz-kormany-elitelte-az-izraeli-telepesek-eroszakcselekmenyeit
A helyzet a frontokon és a kamu haredi besorozási törvény. https://ujkelet.live/2025/11/27/a-helyzet-a-frontokon-es-a-kamu-haredi-besorozasi-torveny/
Trump emberei már készülnek az izraeli választásokra – Netanjahu és Bennett áll a célkeresztben. https://izraelinfo.com/2025/11/25/trump-kormany-izraeli-valasztasok-netanjahu-bennett/
Botladozik Trump gázai terve, eddig senki nem vállalt részvételt a békefenntartásban. https://hu.euronews.com/2025/11/27/botladozik-trump-gazai-terve-eddig-senki-nem-vallalt-reszvetelt-a-bekefenntartasban
Az izraeli hadsereg a tűzszünet megsértésére hivatkozva csapott le gázai helyszínekre. https://www.atv.hu/kulfold/20251123/izrael-hadsereg-gaza-legicsapas/
Izrael állítja, megölte a Hezbollah második legfontosabb emberét. https://telex.hu/kulfold/2025/11/23/izrael-libanon-hezbollah-elleni-csapas-bejrutban-hajtam-ali-tabatabai-ellen